

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců Mgr. Tomáše Kocourka a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **Ing. A. B.**, proti žalovanému: **Národní bezpečnostní úřad**, se sídlem Na Popelce 16, Praha, o žalobě proti rozhodnutí předsedy žalovaného ze dne 29. 6. 2022, č. j. 122/2022-NBÚ/07-OP, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2022, č. j. 5 A 61/2022-71,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobkyně se žalobou podanou k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) domáhá zrušení rozhodnutí předsedy žalovaného ze dne 29. 6. 2022, č. j. 122/2022-NBÚ/07-OP, kterým byl zamítnut její rozklad a potvrzeno rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 4. 2022, č. j. 35474/2022-NBÚ/P. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl rozklad žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 2. 2022, č. j. 18947/2022-NBÚ/P, neboť byl podán po uplynutí lhůty dle § 126 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně utajovaných informací“). Výše označeným rozhodnutím žalovaného ze dne 25. 2. 2022 bylo zastaveno bezpečnostní řízení o vydání osvědčení fyzické osoby pro stupeň utajení Tajné podle § 113 odst. 1 písm. h) zákona

o ochraně utajovaných informací, neboť žalobkyně podala neúplnou výpověď a na základě daného stavu věci nelze rozhodnout.

[2] Žalobkyně současně požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[3] Na výzvu městského soudu vyplnila žalobkyně dne 15. 9. 2022 formulář Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce (dále jen „formulář“). Uvedla v něm, že je vdaná, v domácnosti žije s manželem a třemi nezletilými dětmi (13 let, 9 let a 3 roky). V současnosti je uchazečkou o zaměstnání, její služební poměr byl ukončen k 31. 8. 2022 (ve 2. kalendářním čtvrtletí roku 2022 v něm dosáhla průměrného čistého měsíčního výdělku ve výši 33.315 Kč). Zaměstnána není z toho důvodu, že se soudí s bývalým zaměstnavatelem. Dávky ze systému hmotného a sociálního zabezpečení zatím nepobírá, bývalý zaměstnavatel neposkytl Úřadu práce České republiky potvrzení. Spolu s manželem vlastní rodinný dům v obci Bystrovany. Její manžel dosáhl ve 2. čtvrtletí roku 2022 průměrného čistého měsíčního výdělku ve výši 64.051 Kč, vlastní motorové vozidlo značky Citroen, motorové vozidlo značky Toyota, rodinný dům v obci Uherský Brod a pozemek v obci Bystrovany. Měsíční výdaje činí 4.855 Kč za daně, 3.216 Kč za sociální pojištění, 2.227 Kč za zdravotní pojištění, 27.000 Kč za hypotéku, 5.080 Kč za energie a vodu a 8.557 Kč za pojištění. Dále uvedla, že manžel hradí úvěr v celkové výši 300.000 Kč měsíčními splátkami ve výši 4.537 Kč; z platového výměru jí byl stržen plat za období 19. – 22. 4. 2022 a stabilizační příplatek, správním řízením jí bývalý zaměstnavatel strhl 31.000 Kč, což je předmětem soudního řízení. V neposlední řadě zmínila inflaci v roce 2022. Doplnila, že v dané věci se jedná o její způsobilost vykonávat službu ve služebním poměru a také o její čest.

[4] Městský soud výrokem I. napadeného usnesení zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a výrokem II. zamítl návrh na ustanovení zástupce. Vyšel z formuláře vyplněného žalobkyní, přičemž konstatoval, že v něm uvedená tvrzení nejsou doložena (s výjimkou jedné úhrady částky 27.000 Kč z účtu manžela). Po posouzení celkových majetkových, osobních a výdělkových poměrů žalobkyně dospěl k závěru, že její poměry nejsou horší, než je standardní, a že zaplacením soudního poplatku nedojde u žalobkyně k ohrožení uspokojování jejích základních potřeb. Ve 2. čtvrtletí roku 2022 dosahovaly průměrné čisté měsíční příjmy obou manželů celkem 97.366 Kč. Lze sice předpokládat, že ve 3. čtvrtletí roku 2022 v důsledku skončení služebního poměru žalobkyně poklesly, k čemuž však chybí jakékoliv tvrzení. I za předpokladu blíže nezjištěného poklesu příjmů žalobkyně však rodině zůstává minimálně příjem manžela ve výši cca 64.000 Kč měsíčně. Výdaje sice žalobkyně specifikuje konkrétními částkami, ovšem neuvádí, na co byly konkrétně použity, ani jejich vynaložení nedokládá. Žalobkyně a její manžel vlastní celkem 2 rodinné domy, jeden pozemek a dva osobní automobily (bez uvedení stáří). S ohledem na tvrzené příjmy žalobkyně a jejího manžela a výši soudního poplatku městský soud uzavřel, že je ve finančních možnostech žalobkyně soudní poplatek zaplatit v plné výši, aniž by to mělo zásadní vliv na její finanční situaci. Žalobkyně tak nesplňuje první předpoklad pro přiznání osvobození od soudních poplatků, a tudíž ani pro ustanovení zástupce soudem.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Proti tomuto usnesení městského soudu podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost, jak vyjasnila ve svém podání ze dne 23. 1. 2023. Uvedla v ní, že dodatečně dokládá potvrzení o splácení úvěru manžela ve výši 300.000 Kč měsíčními splátkami ve výši 4.537 Kč. Rozhodnutím Úřadu práce č. j. OLA-7071/2022-LR jí byla od 1. 9. 2022 přiznána podpora v nezaměstnanosti, avšak doposud (k 22. 12. 2022) jí nebyla vyplacena. Napadené usnesení *„má projevující znaky a vliv na ztížení společenského, pracovního a osobního uplatnění před soudem vyplývající ze zamítavých výroků v usnesení Městského soudu v Praze a staví účastníka řízení do znevýhodňující pozice v právních aspektech legislativy. Způsobem života před a po při uspokojování životní, společenské, pracovní a zdravotní újmy tzv. nemajetkové újmy na zdraví a majetkové újmy, čímž tyto nároky se dožadují dle něj vyčíslit“*. V podání ze dne 23. 1. 2023 poukázala na to, že doložila nedostatek prostředků pro úhradu soudního poplatku a potřebu zastoupení z důvodu její právní ochrany. To je doloženo i tím, že je vedena na úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání s přiznanou podporou v nezaměstnanosti od 1. 9. 2022. Dále se podrobněji vyjádřila k nezákonnosti žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného.

[6] Ke kasační stížnosti stěžovatelka přiložila výpis z úvěru u Raiffeisenbank a. s., z něhož plyne, že jejímu manželovi byl poskytnut úvěr ve výši 300.000 Kč, dne 15. 9. 2022 uhradil měsíční splátku ve výši 4.537 Kč (z toho 2.062 Kč na jistinu), takže zůstatek úvěru činí 297.938 Kč a příští splátka ve výši 4.537 Kč je splatná 15. 10. 2022. Dále přiložila rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 2. 12. 2022. Z jeho odůvodnění vyplývá, že bývalý zaměstnavatel předložil úřadu práce potvrzení pro účely posouzení nároku na podporu v nezaměstnanosti, z něhož plyne, že stěžovatelka u něj byla zaměstnána od 1. 11. 2001 do 31. 8. 2022 a výše průměrného čistého měsíčního výdělku činila 33.315 Kč. Zaměstnání skončilo propuštěním ze služebního poměru z důvodu nezpůsobilosti vykonávat službu. Rozhodnutím Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci ze dne 10. 10. 2022 byl stěžovatelce přiznán nárok na podporu v nezaměstnanosti od 1. 9. 2022, a to ve výši 21.488 Kč měsíčně po dobu prvních dvou měsíců, dále ve výši 16.658 Kč měsíčně po dobu dalších dvou měsíců a ve výši 14.992 Kč měsíčně po zbývajících podpůrných měsících, která činí celkem 5 měsíců. Stěžovatelka v odvolání uvedla, že výše podpory má po dobu prvních dvou měsíců činit 21.655 Kč. Ministerstvo zrušilo rozhodnutí úřadu práce a věc mu vrátilo k dalšímu řízení, neboť se vůbec nevyřadilo s vyjádřením stěžovatelky.

[7] Vzhledem k charakteru napadeného usnesení Nejvyšší správní soud nevyzýval žalovaného k podání vyjádření ke kasační stížnosti.

III. Posouzení kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Stěžovatelku v nynějším řízení netíží poplatková povinnost a ani povinnost být zastoupena advokátem, jelikož podává kasační

stížnost proti procesnímu usnesení městského soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoli za řízení odejme, popř. i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popř. neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.*

[11] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. *navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[12] Stěžovatelka v kasační stížnosti reaguje na některé dílčí výhrady, které v odůvodnění napadeného usnesení uvedl městský soud, tedy že stěžovatelka nijak nekonkretizovala (tím méně doložila), o jakou částku poklesl v důsledku ukončení jejího služebního poměru příjem rodiny, a že nedoložila nic bližšího k úvěru čerpanému jejím manželem. V kasační stížnosti stěžovatelka upřesnila, že od 1. 9. 2022 je vedena jako uchazečka o zaměstnání a ačkoliv jí náleží podpora v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců, doposud jí nebyla ani částečně vyplacena. Dále doložila, že její manžel splácí úvěr ve výši 300.000 Kč. V důsledku tohoto doplnění údajů o aktuální situaci rodiny stěžovatelky se ovšem podle Nejvyššího správního soudu nic nemění na rozhodujících skutečnostech, z nichž vyšel městský soud v napadeném usnesení.

[13] Městský soud předpokládal, že příjem, který ve formuláři potvrdil bývalý zaměstnavatel stěžovatelky, již není aktuální, neboť stěžovatelka současně uvedla, že služební poměr byl ukončen a je vedena jako uchazečka o zaměstnání. Při hodnocení aktuálních poměrů tedy vyšel výlučně z nadstandardního příjmu manžela stěžovatelky, jehož průměrná čistá měsíční výše činila ve 2. čtvrtletí 2022 částku 64.051 Kč. Součet všech výdajů uvedených stěžovatelkou (byť některé zůstaly zcela nedoložené) dosáhl částky 50.935 Kč (po zohlednění splátky úvěru ve výši 4.537 Kč pak 55.472 Kč). Z příjmu manžela stěžovatelky tak zbývá rodině k dispozici 8.579 Kč měsíčně. K tomuto hledisku založenému na porovnání pravidelných měsíčních příjmů a výdajů přistupují dle městského soudu další okolnosti popisující rozsah majetku stěžovatelky a jejího manžela (vlastnictví 2 rodinných domů, dalšího pozemku a 2 osobních vozidel).

pokračování

[14] Podle Nejvyššího správního soudu nelze ani opomíjet, že v době, kdy byla stěžovatelka vyzvána k zaplacení soudního poplatku (výzva jí byla doručena dne 12. 8. 2022), byla ještě ve služebním poměru, a tedy při posuzování její schopnosti uhradit jednorázově soudní poplatek ve výši 3.000 Kč bylo třeba zohlednit i výši jejího výdělku. Předpokládané náklady na zastoupení advokátem nejsou nikterak vysoké, neboť v řízení před městským soudem lze posuzovat pouze otázku včasnosti rozkladu podaného proti rozhodnutí o zastavení bezpečnostního řízení, což nevyžaduje nijak rozsáhlé studium podkladů, řešerše ani množství právních porad.

[15] Stěžovatelka v kasační stížnosti pouze uvádí, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, ovšem výše předestřené úvahy městského soudu žádným způsobem nenapadla. Nevysvětluje, proč jsou nesprávné a jaké významné skutečnosti městský soud při hodnocení situace stěžovatelky pominul. Samotná skutečnost, že stěžovatelka je aktuálně vedena v evidenci jako uchazečka o zaměstnání, neprokazuje, že by nebylo v jejích finančních možnostech (zejména s ohledem na výdělky, kterých v minulosti dosahovala, a výdělky jejího manžela) uhradit soudní poplatek a náklady na zastoupení advokátem.

[16] Závěr městského soudu, že stěžovatelka nesplňuje podmínky ani pro částečné osvobození od soudních poplatků, má za následek, že jí nemohl být ustanoven zástupce pro řízení před městským soudem (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Stěžovatelka v kasační stížnosti tvrdí, že daná věc vyžaduje, aby byla v řízení zastoupena advokátem. To Nejvyšší správní soud nijak nepopírá, nicméně je třeba rozlišovat právo na právní pomoc (zastoupení advokátem) a splnění podmínek pro ustanovení zástupce soudem. Napadeným usnesením městského soudu není stěžovatelce upírána možnost nechat se v řízení zastoupit advokátem. Pouze jím bylo rozhodnuto, že stěžovatelka nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce soudem (v případě ustanovení zástupce soudem hradí náklady zastoupení stát). Stěžovatelka ani v kasační stížnosti nepřednesla taková ucelená tvrzení, z nichž by vyplývalo, že není v jejích finančních možnostech sjednat si zastoupení advokátem a hradit náklady zastoupení, tedy že je zcela nezbytné, aby náklady na zastoupení převzal stát.

[17] Osvobození účastníka od soudních poplatků a ustanovení zástupce účastníkovi soudem je vyhrazeno pro případy, kdy hrozí, že v důsledku nemajetnosti by byl účastníkovi zamezen přístup k soudu, resp. by neměl prostředky k efektivní ochraně svých práv (viz např. rozsudek NSS ze dne 1. 3. 2022, č. j. 4 As 346/2021-33). S ohledem na zjištění městského soudu, která nebyla v řízení o kasační stížnosti zásadním způsobem zpochybněna, se stěžovatelka v takové situaci nenachází.

[18] Námitkami uplatněnými v kasační stížnosti a v podání ze dne 23. 1. 2023, které směřují mimo předmět napadeného usnesení, se soud nemohl zabývat, neboť by tím vykročil z mezí přezkoumávání usnesení o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud pro výše uvedené kasační stížnost zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s.

[20] Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovanému v tomto řízení žádné náklady nevznikly, jejich náhradu mu proto soud nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2023

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu